

Tupakkajäte vähenee kunnan ympäristötoimen ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyönä

MITÄ?

Jätelaki tuo uusia velvoitteita ja resursseja kunnille

Vuodesta 2023 alkaen kuntien on järjestettävä suodattimellisista tupakkatuotteista aiheutuvan jätteen keräys ja siivous sekä neuvonta ja tiedotus tupakkajätteen ehkäisemiseksi (Jätelaki 646/2011, 48 g §). Lisäksi vuodesta 2024 alkaen tulee lisätä tupakkaroskiksia yleisillä alueilla.

Näistä toimista syntyvät kustannukset kunnat veloittavat vuosittain tupakkateollisuudelta Pirkanmaan ELY-keskuksen välityksellä. Käytännössä kustannusvastuun hoitaa tuottajayhteisö, johon jokaisen tupakkatuotteita valmistavan tai maahantuovan yrityksen on liityttävä.

MIKSI?

Tupakkatuotteiden suodattimet kuormittavat sekä ympäristöä että terveyttä

- Tupakantumpit kulkeutuvat vesistöihin hulevesien mukana ja ovat yleisin muoviroska kaupunkirannoilla.
- Tupakkatuotteiden suodattimet tehdään pääsääntöisesti selluloosa-asetaatista, joka ei maadu vaan hajoaa ympäristöä kuormittavaksi mikromuoviksi. Tumpeista siirtyy maaperään ja vesistöihin ympäristölle haitallisia yhdisteitä, kuten kadmiumia, arsenikkia, lyijyä ja nikotiinia.
- Suodattimet ylläpitävät virheellistä mielikuvaa turvallisemmasta tuotteesta ja tekevät tupakansavun hengittämisestä miellyttävämpää. Tästä syystä tupakansavua hengitetään tiheämmin ja syvemmälle keuhkoihin.

MITEN?

Tupakkajäte vähenee ehkäisemällä aloittamista ja tukemalla lopettamista

Kuntien ehkäisevän päihdetyön tehtäviin (Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015, 5 §) kuuluu tiedotus tupakkahaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Jätelain edellyttämässä tiedotuksessa ja neuvonnassa kannattaakin tehdä yhteistyötä esimerkiksi ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavan toimielimen ja koordinaattorin kanssa sekä nivoa työ osaksi ehkäisevän päihdetyön vuosisuunnittelua.

Tiedotusta ja neuvontaa voidaan lisäksi yhdistää paikalliseen toimintaan tupakoinnin lopettamiseksi, jota kuntien tulee tehdä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa (Tupakkalaki 549/2016, 8 §). Näin voidaan esimerkiksi tiedottaa paikallisista ja alueellisista tukipalveluista tupakoinnin lopettajille. Valtaosa tupakoivista haluaa lopettaa tupakoinnin.

Ideoita käytännön toteutukseen:

- Jätelain edellyttämiin tupakkajätteen keräysastioihin tai hulevesikaivojen kansiin lisättävä tupakoinnin lopettamiseen ja roskaamisen ehkäisyyn kannustava tarra, jonka sisältö kehitetään ja testataan yhdessä kohderyhmän kanssa (esimerkiksi [Mahanpuruja muovista -kampanja](#)).
- Kampanjat paikallismediassa tupakan ympäristövaikutuksista ja paikallisista lopettamisen tukipalveluista.
- Teemapäivä tupakan ympäristöhaitoista yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten, esimerkiksi oppilaskuntien, kanssa.

Jätelain toimenpanoa on suojattava tupakkateollisuuden intresseiltä

Kansainvälisen tupakkapuitesopimuksen (WHO FCTC) mukaan kaikki julkisen vallan toiminta tupakkateollisuuden kanssa tulee olla rajoitettua, vastuunalaista ja läpinäkyvää. Esimerkiksi teollisuuden tarjoamia tupakkaroskiksi, materiaaleja, koulutuksia tai muita yhteistyötarjouksia ei tule ottaa vastaan.

Tupakkateollisuus ehdottaa aiheuttamansa jäteongelman ratkaisuksi uusia tupakka- ja nikotiini-tuotteita. Uudelleenkäytettävistä vaihtoehdoista tiedottaminen on tupakkatuotteiden kohdalla poissuljettu jätelaissa (48 g §), koska se on tupakkalain tavoitteen – tupakka- ja nikotiini-tuotteiden käytön loppuminen – sekä markkinointikieltojen vastaista. Uudet tupakka- ja nikotiini-tuotteet sisältävät lisäksi vaikeasti kierrätettäviä muovi-, metalli- ja elektroniikkaosia (esimerkiksi sähkösavuke). Myös nuuska ja nikotiinipussit kulkeutuvat roskana helposti vesistöihin tai voivat joutua maasta lasten käsiin.

Tupakka- ja nikotiini-tuotteet on kehitetty voimakkaasti riippuvuutta aiheuttaviksi, eikä yksilön syyllistäminen roskaamisesta ole tehokas tapa muuttaa käyttäytymistä. Siksi lopettamiseen kannustamisen ja siinä tukemisen tulisi olla keskeinen osa kuntien tupakkajätteen ehkäisyä ja vähentämistä koskevaa tiedotusta ja neuvontaa.

Tupakoinnin haitat ympäristölle ja yhteiskunnalle Suomessa

70 % rantarosesta on tupakantumpeja.

Tupakkasairauksiin kuolee ennenaikaisesti Suomessa vuosittain noin **4 600 henkilöä**.

Suomessa tupakoinnin aiheuttamat yhteiskunnalliset kustannukset yhteensä noin **1,3 miljardia euroa vuosittain**.

Lähde: THL 2023

Lisätietoja

[THL – ehkäisevä päihdetyö.](#)

[Tiedotus- ja neuvontatoimien maksatus tuottajilla. Tuottajavastuun valvova viranomaisen Pirkanmaan ELY-keskus.](#)

[Valtioneuvoston asetus eräistä muovituotteista \(1318/2022\).](#)

[Valtioneuvoston asetus eräiden muovituotteiden tuottajien kunnille maksamista korvauksista \(1320/2022\).](#)

[Suomen merialueen roskaantumisen lähteet. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 9/2020. Merikeskus, Suomen ympäristökeskus.](#)

[Tupakkasopimus tutuksi – Tupakoinnin torjuntaa koskeva puitesopimus \(WHO FCTC\). STM 2011:3.](#)

[Arvio tupakan koko tuotantoketjun globaalista ympäristöjalanjäljestä ja toimintalinjaukset sen pienentämiseksi, PDF. Suomen ASH. \(Käännetty englanninkielisestä alkuperäisteoksesta.\)](#)

Yhteystiedot

Hanna Ollila

Erityisasiantuntija, Hyvinvointivaikuttajat-osasto, etunimi.sukunimi@thl.fi

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos

thl.fi